

„Jakby mało mi było bólu po stracie dziecka...”

Poronienie krok po kroku oczami kobiet, które utraciły ciążę.

Wyniki badania ankietowego

Fundacja Czułość, w ramach projektu „Siostry Ronie”, przeprowadziła w 2022 badanie ankietowe na temat doświadczeń i potrzeb osób po poronieniu. Jego wyniki pozwalają prześledzić drogę, jaką polskie pacjentki przechodzą, kiedy tracą ciążę. W badaniu zdiagnozowano najczęstsze problemy i sytuacje, z jakimi przychodzi im się zmierzyć na każdym etapie tego trudnego doświadczenia.

Etap 1. Diagnoza: poronienie

Pacjentki dowiadują się o utracie ciąży zwykle na dwa sposoby: podczas rutynowego USG (42% badanych) lub na skutek niepokojących objawów, takich jak np. krwawienia, w wyniku których jadą na izbę przyjęć i tam mają wykonywane niezbędne badania (**36% respondentek**).

W obu sytuacjach **momentem zwrotnym jest badanie USG**, podczas którego ciężarna dowiaduje się o tym, że ciąża nie będzie się już rozwijała, bo zarodek/ płód obumarł. Jest to moment niezwykle trudny dla kobiety, w którym doznaje ona wiele negatywnych uczuć, a niekiedy traumy. Z drugiej strony – w związku z tym, że jest to związane z procedurą medyczną (USG) – kobieta jest otoczona przez (zwykle) obcych sobie ludzi: lekarzy/ki, pielęgniarki/rzy. Jak pokazało badanie, sposób, w jaki osoby te odnoszą się do pacjentki w tym momencie, w znacznym stopniu rzutuje na cały przebieg poronienia, a przede wszystkim – kondycję psychiczną kobiety.

Głównym problemem w momencie otrzymywania informacji o stracie ciąży podczas badania USG w gabinecie ginekologicznym jest to, że pacjentka nie ma wystarczająco dużo czasu na oswojenie się z trudną diagnozą. **Ponad 1/3 respondentek przyznała, że „wszystko działo się za szybko”**, że nie miały dość czasu by przyswoić informację o utracie ciąży, a następnie – by współuczestniczyć w procesie dalszego podejmowania decyzji. Dodatkowo aż **połowa pacjentek (49%) nie otrzymała informacji na temat tego, jak będzie przebiegać dalsza procedura medyczna, w tym pobyt w szpitalu.**

Zapytane o to, czego im zabrakło podczas tej trudnej wizyty, **30% pacjentek wspomina brak empatii i wsparcia ze strony personelu medycznego**, a 14% przyznaje, że personel skupiał się jedynie na ciąży, a nikt nie zatroszczył się o potrzeby kobiety, taktując ją tym samym przedmiotowo. **Zaledwie 5% osób, które w gabinecie ginekologicznym poznały diagnozę o obumarłej ciąży, otrzymało informację na temat możliwości otrzymania wsparcia psychologicznego.**

Wyniki te pozwalają wnioskować, że w bardzo dużej liczbie przypadków kobiety, wychodząc z gabinetu ginekologicznego, w którym miała odbyć się rutynowa kontrola przebiegu ciąży, a zamiast tego przyszło im się zmierzyć z niezwykle trudną diagnozą, są nie tylko przytłoczone negatywnymi uczuciami związanymi ze stratą, ale dodatkowo czują się zagubione i osamotnione przez brak odpowiedniej opieki i wsparcia ze strony personelu medycznego. Dodatkowo, często nie otrzymują one w tym momencie niezbędnych informacji na temat dalszej procedury medycznej, informacje są niepełne lub przekazane w sposób nieadekwatny do powagi sytuacji.

---

*W gabinecie lekarskim dostałam tylko skierowanie do szpitala...
Żadnych wyjaśnień, pocieszenia, współczucia. W szpitalu lekarz
wykonujący USG powiedział: „z tej ciąży nic nie będzie”.*

Jedynie, na co kobieta może liczyć, to skierowanie do szpitala (64% badanych). Rzadko kiedy (22%) lekarz zaleca tzw. postępowanie wyczekujące na samoistne poronienie, co z kolei jest standardem w krajach zachodnich, gdyż daje czas, aby organizm oczyścił się sam, bez nadmiernej ingerencji medycznej.

Etap 2. Jadę do szpitala

Na izbie przyjęć

W większości przypadków obumarcia ciąży, kobieta jest zmuszona pojechać do szpitala, w którym na podstawie badań (przede wszystkim USG) diagnoza ta jest potwierdzana, a następnie przeprowadzane są stosowne procedury medyczne mające na celu indukcję poronienia w celu pełnego oczyszczenia macicy.

Kobiety, u których poronienie już się rozpoczęło (krwawienie, ból) lub z poronieniem zatrzymanym trafiają w pierwszej kolejności na izbę przyjęć szpitala/oddziału ginekologicznego. Niestety już na tym etapie pacjentki często doświadczają nieprofesjonalnego traktowania ze strony personelu medycznego, takich jak nieuprzejme, pozbawione empatii i szacunku komentarze czy procedury, które każą czekać roniącym bardzo długo na swoją kolej przyjęcia, bo „żywe ciążę mają pierwszeństwo”.

---

*Na izbie przyjęć brak poszanowania godności,
intymności, uczuć. Pani pielęgniarka stwierdziła z
rozbawieniem: „o kolejna tyżka przyszła”...*

43% uczestniczek badania przyznało, że przebywając na izbie przyjęć nie czuły się odpowiednio zaopiekowane, ani traktowane z szacunkiem i empatią, natomiast 37% wspomina, że niezbędne badania i zabiegi były wykonywane w niekomfortowej, pozbawionej intymności atmosferze. Także na tym etapie aż połowa badanych nie miała wystarczająco dużo czasu, aby przyswoić sobie trudną informację o poronieniu, zanim mogły decydować o dalszych kwestiach związanych z procedurą medyczną.

Na oddziale

Kolejnym etapem drogi kobiety doświadczającej utraty ciąży jest pobyt na oddziale szpitalnym. Tam aplikuje się leki wywołujące skurcze macicy, które indukują poronienie. Część kobiet jest następnie „wypuszczana do domu”, a część zostaje na oddziale, gdzie na skutek podanych leków następuje

krwawienie. Niekiedy lekarze decydują o konieczności przeprowadzenia tzw. zabiegu łyżeczkowania, czyli pełnego oczyszczenia macicy.

Uczestniczki badania przeprowadzonego przez Fundację Czułość z reguły dobrze oceniały personel pod kątem wykonywania procedur medycznych, jednakże wiele do życzenia pozostawiało wsparcie emocjonalne podczas zabiegów. 46-48% badanych pozytywnie wypowiadało się o swoich odczuciach podczas zabiegu aplikacji leków i łyżeczkowania w odniesieniu do postawy personelu, natomiast 37-35% odczuwało negatywne emocje w tym czasie.

Jakie potrzeby pozostawały niezaspokojone?

Kobietom bardzo **często brakowało nawiązania podstawowej relacji przez osoby z personelu medycznego, która zapewniłaby im poczucie bezpieczeństwa i wsparcia:**

- 52% badanych zadeklarowało, że przedstawiciele personelu medycznego nie przedstawiali się, ani nie wyjaśniali swojej roli w procesie medycznym
- Tylko 50% pacjentek wspomina, że lekarze i pielęgniarki prezentowali spokojną i wzbudzającą zaufanie postawę
- Niespełna połowa (48%) osób miała poczucie poszanowania ich intymności i prywatności przez osoby sprawujące nad nimi profesjonalną opiekę w szpitalu
- 51% kobiet przyznało, że zabrakło im empatii, pocieszenia, zrozumienia i wsparcia
- Co piątej badanej zabrakło mówienia do niej zrozumiałym językiem, a co dziesiątej – kontaktu wzrokowego z lekarzami i pielęgniarkami

---

Brakowało informacji co dalej. Tak w dłuższej perspektywie, bo jedną z pierwszych myśli było, że moje ciało się nie nadaje na donoszenie ciąży. Informacji o tym, że przyczyn może być wiele, w tym leżących poza mną i że to nie moja wina...

Zdarzało się również, że osoby z personelu medycznego były niemile, wydawały się obrażone i nerwowe (24%), lub – jeśli pocieszały pacjentki – robiły to w sposób nieumiejętny, potęgujący negatywne uczucia, często – dezawuuując utraconą ciążę (np. mówiły, że to dobrze, że ciąża obumarła na tak wczesnym etapie lub, że kobieta na pewno szybko zajdzie w kolejną ciążę) – 23-25%.

Lekarz ginekolog na moje słowa „chciałabym mieć to już wszystko za sobą” odpowiedział: „samo się nie zrobiło, ja Pani też nie zrobiłem, trzeba było być świadomym”.

Nagminnym problemem, z którym zetknęły się uczestniczki badania było również **przedmiotowe traktowanie przez personel medyczny:**

- 69% kobiet stwierdziło, że nikt nie zapytał o ich potrzeby i oczekiwania, co mogłoby w znaczącym stopniu przyczynić się do udzielenia im odpowiedniego wsparcia podczas pobytu na oddziale
- Tylko w nieco ponad połowie przypadków (56%) lekarze i pielęgniarki każdorazowo uzyskiwali zgodę pacjentki na wykonywanie zabiegów i badań

- 42% kobiet przyznało, że nie umożliwiono im brania udziału w podejmowaniu świadomych decyzji związanych z koniecznym postępowaniem medycznym
- 43% pacjentek nie udzielono wyczerpującej informacji na temat stanu ich zdrowia podczas trwania procedur medycznych

Wobec nieempatycznego i przedmiotowego traktowania pacjentek przez personel medyczny na oddziale, w naturalny sposób szukały one innych źródeł wsparcia. Paradoksalnie, często okazywało się, że to inne pacjentki – często kobiety w „żywej” ciąży, z którymi roniące były umieszczane we wspólnej sali – okazywały się oparciem psychicznym i ważnym źródłem informacji w tych trudnych chwilach.

Pomocne okazało się wsparcie kobiet, które spotkałam. W tym tych, które były w ciąży i „opiekowały się” nami, czyli tymi, które poroniły. Mówiły, że im też jest ciężko patrzeć na kolejne poronienia, mając zagrożone ciążę, ale wiedziały, że potrzebujemy wsparcia i wyjaśnień. Spotkanie innych kobiet, które poroniły dało mi poczucie bezpieczeństwa. Wartościowe było zobaczenie, jak różnie każda z kobiet, które czekały ze mną na zabieg łyżeczkowania, reaguje na zaistniałą sytuację. Jedne z nas potrzebowały mówienia o płodzie jak o dziecku, inne wręcz przeciwnie. Niektóre z nas chciały zorganizować pogrzeb, inne chciały mieć to po prostu za sobą. To doświadczenie pomogło mi zrozumieć samą siebie i dać sobie wolność w przeżywaniu tej sytuacji.

Kolejnym problemem, który napotkały na swojej drodze roniące podczas pobytu w szpitalu była **niedokładna i niepełna informacja na temat przepisów cywilno-prawnych związanych z poronieniem, w tym niezbędnych procedur pozwalających na pochówek płodu/dziecka**. Zaledwie 40% badanych zostało w szpitalu poinformowanych, że mają taką możliwość.

Warto dodać, że aby pochówek był możliwy, polskie prawo wymaga znajomości płci płodu/dziecka. Jeśli ciąża jest bardzo wczesna, do określenia płci konieczne jest wykonanie (płatnych) badań genetycznych. Jak się okazuje, kobietom roniącym nie mówi się o tej zależności, a więc pytane o to, czy decydują się na badania genetyczne, często z nich rezygnują.

Zapamiętałam brak poszanowania dla mojego ronionego dziecka... Gdyby nie moja walka, to by je spuścili w toalecie...

Nie miałam możliwości zobaczenia dziecka i pożegnania się z nim. To była duża ciąża, 16 tydzień.

Kobiety, którym zależy na odzyskaniu szczątków dziecka/płodu nie wiedzą, jak mają to zrobić. **W szpitalach nie ma jednej obowiązującej procedury pobrania materiału genetycznego od osoby roniącej. W związku z tym niestety powszechne są sytuacje patologiczne: „odławianie” szczątków sitkiem lub ronienie do słoika...** Kobieta zwykle jest w tym dramatycznym momencie sama, bez osób bliskich i niestety często nie może też liczyć na wsparcie położnej czy pielęgniarki.

Innym problem, z którym kobiety często pozostawały same, była laktacja, która pojawia się u kobiet po 16. tygodniu ciąży. **W grupie kobiet, które potrzebowały opieki laktacyjnej, otrzymało ją zaledwie 5%.**

Nie poinformowano mnie o możliwości pojawienia się laktacji, nie podano leków, wyszłam ze szpitala i wróciłam tam niebawem z gorączką i zapaleniem piersi. Mój pobyt w szpitalu trwał 5 dni, a leczyłam się z niego cały rok.

Etap 3: Ronię w domu

W niektórych przypadkach lekarz w gabinecie ginekologicznym lub w szpitalu zaleca tzw. postawę wyczekującą. Pacjentka może wrócić do domu i tam oczekiwać poronienia samoistnego. Wydawać by się mogło, że sytuacja taka powinna sprzyjać zapewnieniu odpowiedniego wsparcia kobiecie za sprawą przebywania w bezpiecznym, znanym i komfortowym otoczeniu, a także obecności bliskich osób. Osoby z doświadczeniem poronienia zdecydowanie doceniały te aspekty – zapytane o to, które okoliczności poronienia w domu były wspierające wymieniały dobre warunki w domu – własne łóżko, łazienka (83%), wsparcie najbliższych (57%) a także możliwość przeżywania tego doświadczenia w intymnej atmosferze (43%).

A jednak, aż 65% respondentek, zapytanych, czy ronienie w domu było ogólnie wspierającym, czy trudnym doświadczeniem, wybierało tę drugą odpowiedź. Zaledwie 4% kobiet odpowiedziało, że było to dla nich wspierające.

Z czego to wynikało? Okazuje się, że **wychodząc ze szpitala kobiety nie były w rzetelny sposób poinformowane, czego mogą się spodziewać (65%):** jakie objawy są „normalne” w tej sytuacji, a jakie powinny wywołać niepokój i ponowny kontakt z lekarzem czy położną lub powrót do szpitala. **Aż 73% respondentek jako najtrudniejszy czynnik związany z ronieniem w domu wskazało niepewność, czy wszystko przebiega, jak należy.**

Ból i brak wiedzy czy to normalne, czy dzieje się coś złego..

Ból, na który nie byłam gotowa, bo mówili, że to jak miesiączka. A jak zadzwoniłam na 112 powiedzieli, że mam wziąć rozkurczowo nospę..

Kobiety zapytane, **co mogłoby przyczynić się do tego, aby ronienie w domu było bardziej wspierającym doświadczeniem wymieniały:**

- możliwość telefonicznego kontaktu z psychologiem - 41%
- materiały informacyjne do czytania lub obejrzenia - 40%
- możliwość telefonicznego kontaktu z położną - 38%
- możliwość telefonicznego kontaktu z lekarką ginekologką - 36%

Etap 4: Z czym zostaję?

Doświadczenia kobiet roniących są niezwykle trudne i bolesne. Niestety w Polsce w wielu przypadkach ma to związek nie tylko z utratą dziecka, ale także z faktem, że otrzymują one niewłaściwą i/lub nieprofesjonalną opiekę medyczną. Okazuje się, że to właśnie bolesne słowa, brak empatii czy nieumiejętność przekazania podstawowych informacji medycznych przy jednoczesnym zachowaniu poszanowania godności pacjentki i jej utraconego dziecka sprawia, że poronienie staje się doświadczeniem traumatycznym.

A jednak to tylko jedna twarz polskiego systemu ochrony zdrowia. Trzeba jasno i wyraźnie powiedzieć, że **uczestniczki badania mówiły także o dobrych, wspierających zachowaniach personelu medycznego.** Takich, dzięki którym przeszły to trudne doświadczenie łagodniej.

Zapytane o pozytywne doświadczenia z pobytu w szpitalu 33% respondentek wspominało, że osoby z personelu medycznego były uprzejme, życzliwe i spokojne, a 25% - że zachowywały się empatycznie. 17% pacjentek czuło się traktowanych z godnością, a 15% wspomina, że nikt ich nie popędział.

Przy wypisie jedna położna przytuliła mnie i powiedziała że jeszcze zobaczymy się po drugiej stronie (na porodówce). Widać było w jej oczach, że mówi to z ogromem empatii.

Przed zabiegiem tyżeczowania popłakałam się przy lekarce, która wrzasnęła do mnie "no i czego pani beczy?". Wtedy podeszła do mnie pielęgniarka, złapała mnie za rękę i powiedziała, żebym się nie bała, że wszystko będzie dobrze.

Wspominając moment, kiedy w gabinecie lekarskim dowiedziały się o obumarciu ciąży, respondentki także potrafiły przypomnieć sobie wspierające zachowania ze strony lekarzy i pielęgniarek. **50% kobiet przyznało, że nie czuły się popędzane. 41% wspomina empatyczną postawę lekarki lub lekarza, ich życzliwość i spokój (33%) a także, że osoby te słuchały pacjentki z uwagą (36%). Co piąta respondentka przyznała, że czuła się traktowana podmiotowo, ponieważ lekarz/ka mówiła nie tylko o ciąży, ale także o jej potrzebach.**

***

O badaniu:

Badanie ilościowe zrealizowane na próbie celowej 1494 osób po poronieniu, w okresie od marca do lipca 2022 r. Celem ankiety było poznanie ich doświadczeń związanych z każdym etapem procesu utraty ciąży, a w szczególności – zmapowanie ich, często niezaspokojonych potrzeb związanych z działaniami pracowników ochrony zdrowia, odnoszących się zarówno do zabiegów medycznych, jak i wsparcia psychologicznego udzielanego pacjentkom.

Wnioski z badania staną się podstawą do sformułowania rekomendacji zmian w obowiązujących standardach okołoporodowych i praktykach wspierania osób z doświadczeniem poronienia w polskim systemie ochrony zdrowia.